

DR HAB. EWA TUORA-SCHWIERSKOTT, PROF. CWUP
Collegium Witelona Uczelnia Publiczna
ORCID: 0000-0003-0926-2173

UNORMOWANIA USTAWY ZASADNICZEJ REPUBLIKI FEDERALNEJ NIEMIEC – PODZIAŁ KOMPETENCJI POMIĘDZY KRAJAMI ZWIĄZKOWYMI A FEDERACJĄ

STRESZCZENIE

W artykule omawiane są najważniejsze regulacje dotyczące finansów publicznych w Republice Federalnej Niemiec. Omówione zostały postanowienia zawarte w Ustawie Zasadniczej Republiki Federalnej Niemiec z 1949 roku w rozdziale X zatytułowanym *Finanse*. Ustawa Zasadnicza precyzyjnie określa zakres dochodów Federacji, krajów związkowych i samorządu terytorialnego, wskazując na kompetencje poszczególnych szczebli administracji. Jednakże godnymi uwagi są mechanizmy przeciwdziałania kryzysom gospodarczym, takim jak tzw. hamulec zadłużenia czy też współfinansowanie przez Federację i kraje związkowe polityki energetycznej i inicjatyw mających na celu wspieranie komunikacji publicznej.

Słowa kluczowe: Ustawa Zasadnicza Republiki Federalnej Niemiec, zasady finansowania, hamulec zadłużenia, kompetencje finansowe rządu federalnego, krajów związkowych, samorządu terytorialnego.

1. ZAKRES KOMPETENCJI W DZIEDZINIE FINANSÓW W MYŚL POSTANOWIEŃ USTAWY ZASADNICZEJ. DOCHODY I WYDATKI SEKTORA RZĄDOWEGO I SAMORZĄDOWEGO

Ustawa Zasadnicza Republiki Federalnej Niemiec z 1949 roku reguluje kwestie podatkowe i finansowe w rozdziale X o tytule *Finanse*. W niemieckim systemie federalnym rząd federalny, kraje związkowe i samorząd terytorialny ponoszą wspólną odpowiedzialność za dochody i wydatki¹.

¹ M. Burgi, *Kommunalrecht*, 4. Auflage, C.H. Beck, München 2012, § 18, nr brzeg. 2 i nn.

Ustawa Zasadnicza stanowi, że należy zapobiegać „przeciążeniu podatników”² (art. 106 ust. 3 zdanie 4 pkt 2), ale nie zawiera żadnych szczególnych wymogów co do wysokości obciążeń podatkowych. Ustawodawca ma zatem w tym zakresie pewną swobodę. Wolność ustawodawcy pod tym względem jest jednak ograniczona prawami podstawowymi wyrażonymi w Ustawie Zasadniczej i prawie międzynarodowym, w szczególności zagwarantowanymi w Ustawie Zasadniczej: zasadą równości (art. 3)³, gwarancją prawa własności (art. 14)⁴ i wolności osobistej i zakazem ingerencji w sferę wolności osobistej (art. 2 ust. 2)⁵. Ponieważ jednak dochody z podatków nie stanowią świadczenia wzajemnego za konkretną działalność państwa, indywidualny podatnik nie ma wpływu na to, w jaki sposób jego płatności podatkowe są wykorzystywane na określone cele.

Ustawa Zasadnicza gwarantuje samorządowi terytorialnemu prawo do odpowiedzialności finansowej w postanowieniu zawartym w art. 28 ust. 2: „Gminom musi być zagwarantowane prawo do regulowania na własną odpowiedzialność wszelkich spraw lokalnych w ramach określonych w ustawach”⁶.

Ustawa Zasadnicza zawiera także regulacje dotyczące powiatów i związków gmin:

Także związki gmin mają prawo do samorządności w zakresie swoich ustawowych zadań i zgodnie z postanowieniami ustaw. Zagwarantowanie samorządności obejmuje także podstawy własnej odpowiedzialności finansowej; do tych podstaw należy przysługujące gminom, mającym prawo do ustalania stawek podatku gruntowego i podatku od działalności gospodarczej, źródło podatkowe zależne od ich potencjału gospodarczego⁷.

² *Konstytucje państw Unii Europejskiej*, red. W. Stańkiewicz, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2011; Ustawa Zasadnicza Republiki Federalnej Niemiec z dnia 23 maja 1949 r., tłumaczenie: Bogusław Banaszak i Agnieszka Malicka https://biblioteka.sejm.gov.pl/wp-content/uploads/2016/02/Niemcy_pol_010711.pdf [dostęp: 12.01.2025].

³ „Wszyscy ludzie są równi wobec prawa”, Ustawa Zasadnicza Republiki Federalnej Niemiec z dnia 23 maja 1949 r.

⁴ „Gwarantuje się prawo własności i dziedziczenia. Ich treść i granice określają ustawy”, ust. 3 „Wydłużenie jest dopuszczalne tylko dla dobra ogółu”, Ustawa Zasadnicza Republiki Federalnej Niemiec z dnia 23 maja 1949 r.

⁵ „Wolność osobista jest nienaruszalna. Ingerencja w te prawa dopuszczalna jest jedynie na podstawie ustawy”, Ustawa Zasadnicza Republiki Federalnej Niemiec z dnia 23 maja 1949 r.

⁶ Ustawa Zasadnicza Republiki Federalnej Niemiec z dnia 23 maja 1949 r.

⁷ T.I. Schmidt, *Die finanziellen Grundlagen der kommunalen Selbstverwaltung in Deutschland*, „Studia Iuridica Lublinensia” 2015, vol. 24, nr 1, s. 28, Ustawa Zasadnicza Republiki Federalnej Niemiec z dnia 23 maja 1949 r.

2. PODZIAŁ KOMPETENCJI DOTYCZĄCYCH WYDATKÓW I DOCHODÓW – FEDERACJA, KRAJE ZWIĄZKOWE A SAMORZĄD TERYTORIALNY

Należy stwierdzić, że Ustawa Zasadnicza dość precyzyjnie dokonuje podziału kompetencji dotyczących wydatkowania i dochodów poszczególnych szczebli administracji. Tak zatem postanowienie art. 104a mówi jasno:

(1) Federacja i kraje związkowe ponoszą oddzielnie wydatki, które wynikają z wykonywania ich zadań, o ile niniejsza Ustawa Zasadnicza nie stanowi inaczej. Jeżeli kraje związkowe działają na zlecenie Federacji, wynikające stąd wydatki ponosi Federacja⁸.

Ponadto ustawy federalne, które przyznają świadczenia pieniężne i które są wykonywane przez kraje związkowe, mogą stanowić, że świadczenia pieniężne pokrywane będą w całości lub w części przez Federację. Jeżeli ustawa stanowi, że Federacja ponosi połowę lub więcej wydatków, to będzie ona wykonywana na zlecenie Federacji⁹.

Ustawa Zasadnicza stanowi dalej: „Ustawodawstwo w zakresie ceł i monopolu finansowych należy wyłącznie do Federacji”¹⁰. Art. 105 ust. 1 Ustawy Zasadniczej postanawia: „Wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych i z podatku obrotowego przypadają wspólnie Federacji i krajom związkowym (podatki wspólne)”¹¹. Art. 106 Ustawy Zasadniczej stanowi, że dochody Federacji to zyski z: monopolu finansowych i wpływy z ceł, podatków konsumpcyjnych¹², podatków od transportu drogowego towarów, podatków od pojazdów mechanicznych i innych podatków od dokonywanych transakcji odnoszących się do zmotoryzowanych środków transportu, podatków od obrotu kapitałowego, podatku ubezpieczeniowego i podatku wekslowego, jednorazowych opłat majątkowych i opłat wyrównawczych pobieranych w celu dokonania wyrównania obciążeń, opłat uzupełniających do podatku dochodowego od osób fizycznych i podatku dochodowego od osób prawnych, opłat w ramach Wspólnot Europejskich¹³. Natomiast zgodnie

⁸ *Konstytucje państw Unii Europejskiej*; Ustawa Zasadnicza Republiki Federalnej Niemiec z dnia 23 maja 1949 r.

⁹ M. Burgi, *Kommunalrecht*, § 18, nr brzeg. 11.

¹⁰ Art. 105 ust. 1 Ustawy Zasadniczej Republiki Federalnej Niemiec.

¹¹ *Konstytucje państw Unii Europejskiej*; Ustawa Zasadnicza Republiki Federalnej Niemiec z dnia 23 maja 1949 r.

¹² Tu jest przewidziany następujący wyjątek: „O ile nie przypadają one na rzecz krajów związkowych zgodnie z ust. 2 lub wspólnie na rzecz Federacji i krajów związkowych zgodnie z ust. 3 lub nie przysługują gminom na podstawie” – art. 106, ust. 1 pkt 2 Ustawy Zasadniczej Republiki Federalnej Niemiec.

¹³ W. Resch, *Berücksichtigung von Lasten im Länderfinanzierungsungleich den frühen Jahren der Bundesrepublik – Lehre für 2019?*, „Jahrbuch für Öffentliche Finanzen” 2012, s. 329 i nn.

z postanowieniem art. 106 ust. 2 to krajom związkowym przypadają wpływy z następujących podatków: podatku majątkowego, podatku od spadków, podatku od dokonywanych transakcji, o ile zgodnie z ust. 1 nie przypada on na rzecz Federacji lub zgodnie z ust. 1, wspólnie na rzecz Federacji i krajów związkowych, podatku od piwa, opłat od kasyn gry¹⁴. Należy zatem stwierdzić, że Ustawa Zasadnicza dość jasno określa dochody poszczególnych szczebli administracji.

Kraje związkowe są zobowiązane do przekazywania gminom i powiatom części swoich wpływów z podatków od dochodu, podatku obrotowego i podatku dochodowego od osób prawnych w drodze obowiązkowego wyrównania finansowego (tzw. Finanzausgleich). W odniesieniu do innych dochodów kraju związkowego, np. z podatków gruntowych zgodnie z art. 106 ust. 2 Ustawy Zasadniczej, kraje związkowe mogą również dzielić się tymi dochodami z gminami¹⁵.

Bardzo ważną kompetencję dla ministra finansów w Rządzie Federalnym przewiduje art. 112 Ustawy Zasadniczej:

Ponadplanowe i pozaplanowe wydatki wymagają zgody federalnego ministra finansów. Może ona zostać udzielona jedynie w przypadku nieprzewidzianej i koniecznej potrzeby. Szczegóły może ustalać ustawa federalna.

Poziom ustaw podatkowych i to, kto otrzymuje jakie dochody podatkowe, jest uregulowany w tzw. konstytucji finansowej, czyli postanowieniami art. 104a do 108 Ustawy Zasadniczej. Finanse obejmują również zarządzanie budżetem¹⁶.

Artykuły 109 do 115 określają zasady, zgodnie z którymi Rząd Federalny i rządy krajów związkowych muszą przygotowywać swoje budżety. Prawo Bundestagu i Bundesratu do decydowania o budżecie zawarte w art. 110 UZ ma zasadnicze znaczenie. Rząd Federalny może korzystać wyłącznie z dochodów podatkowych zatwierdzonych przez Bundesrat i Bundestag w budżecie.

3. HAMULEC ZADŁUŻENIA – „DIE SCHULDENBREMSE”

Art. 109 Ustawy Zasadniczej zawiera postanowienie o wysokiej randze konstytucyjnej:

W celu uniknięcia krytycznych sytuacji budżetowych ustawa federalna wymagająca zgody Bundesratu reguluje: bieżący nadzór nad gospodarką budżetową Federacji

¹⁴ *Konstytucje państw Unii Europejskiej*; Ustawa Zasadnicza Republiki Federalnej Niemiec z dnia 23 maja 1949 r.

¹⁵ T.I. Schmidt, *Die finanziellen Grundlagen...*, s. 28.

¹⁶ W. Resch, *Berücksichtigung von Lasten...*, s. 329 i nn.

i krajów związkowych, sprawowany przez wspólne gremium (Rada Stabilizacyjna), przesłanki i postępowanie mające na celu stwierdzenie grożącej krytycznej sytuacji budżetowej, zasady proponowania i realizacji programów uzdrowienia budżetu w celu uniknięcia krytycznych sytuacji budżetowych. Decyzje Rady Stabilizacyjnej i dokumenty stanowiące podstawę obrad podlegają publikacji¹⁷.

Ta norma konstytucyjna wynika z doświadczeń historycznych. Polityka finansowa rządu Republiki Federalnej Niemiec doprowadziła do kryzysu gospodarczego w 1969 r. Aby przeciwdziałać sytuacjom kryzysowym, postanowiono o połączeniu finansów Federacji i krajów związkowych, co było z kolei krytykowane za zbyt małą elastyczność. Kanclerz Gerhard Schroeder doprowadził do reformy głównych założeń federalizmu i dokonał reorganizacji odpowiedzialności Rządu Federalnego i rządów krajów związkowych, wprowadzając tzw. hamulec zadłużenia¹⁸, który zaczął obowiązywać od 2009 r. W ramach tego mechanizmu skupiono się przede wszystkim na zapobieganiu nadmiernemu zadłużeniu, co miało zapewniać stabilność finansów publicznych w perspektywie długoterminowej¹⁹. Budżety publiczne muszą być co do zasady zrównoważone (art. 109 ust. 3 zdanie 1). Ustawa Zasadnicza stanowi, że

Federacja i kraje związkowe mogą przewidzieć regulacje mające na celu symetryczne uwzględnienia skutków rozwoju koniunktury odbiegającej od normalnej sytuacji w warunkach wzrostu i spowolnienia, jak również regulacje sytuacji wyjątkowych na wypadek klęski żywiołowej lub nadzwyczajnych sytuacji niepoddających się kontroli państwa i w znacznym stopniu obciążających jego sytuację finansową. Dla regulacji wyjątkowych muszą zostać przewidziane odpowiednie regulacje dotyczące spłaty zadłużenia. Szczegóły odnoszące się do budżetu Federacji reguluje art. 115 z zastrzeżeniem, że wymogi zdania 1 należy uznać za spełnione, jeżeli wpływy z kredytów nie przekraczają 0,35% w stosunku do nominalnej wartości produktu krajowego brutto. Szczegóły odnoszące się do budżetów krajów związkowych regulują one same w ramach swoich konstytucyjnoprawnych kompetencji z zastrzeżeniem, że wymogi określone w powyższym zdaniu spełnione są tylko wtedy, gdy nie zalicza się do nich wpływów z kredytów²⁰.

Budżety Federacji i krajów związkowych zasadniczo powinny być bilansowane bez wpływów z kredytów²¹. Należy zauważyć, że ten mechanizm „hamulca zadłużenia” doprowadził do przedterminowych wyborów w 2025 r. a przedtem do kryzysu rządowego pod koniec 2024 roku. Wicekanclerz Ro-

¹⁷ *Konstytucje państw Unii Europejskiej*; Ustawa Zasadnicza Republiki Federalnej Niemiec z dnia 23 maja 1949 r.

¹⁸ Reformy zostały dokonane w ramach tzw. Agendy 2010.

¹⁹ W. Resch, *Berücksichtigung von Lasten...*, s. 329 i nn.

²⁰ Art. 109 ust. 3 Ustawy Zasadniczej; *Konstytucje państw Unii Europejskiej*; Ustawa Zasadnicza Republiki Federalnej Niemiec z dnia 23 maja 1949 r.

²¹ Art. 109 ust. 3 Ustawy Zasadniczej Republiki Federalnej Niemiec.

bert Habeck opublikował koncepcję zatytułowaną „Aktualizacja dla gospodarki – impuls do agendy modernizacyjnej”²², w której wezwał do zawieszenia hamulca zadłużenia w celu pobudzenia gospodarki. Jednakże minister finansów Christian Lindner odmówił podjęcia tej inicjatywy i nie zgodził się w imieniu swojej partii FDP – jako koalicjant rządowy – do zawieszenia hamulca zadłużenia. Spory te doprowadziły do kryzysu rządowego i do wcześniejszych wyborów parlamentarnych.

4. PRZYKŁADY SUBWENCJI NA RZECZ SAMORZĄDÓW

Samorządy terytorialne otrzymują z budżetu federalnego dofinansowanie na cele infrastrukturalne, np. wkład na zagospodarowanie nowych terenów na cele budowlane – jak przykładowo uzbrojenie terenu, czy też na remonty i budowę nowych dróg²³. Uzyskują one również subwencje na utrzymanie obiektów komunalnych, takich jak pływalnie miejskie.

Samorząd terytorialny w Republice Federalnej Niemiec ma prawo do prowadzenia własnych przedsiębiorstw energetycznych – często są to miejskie, gminne lub powiatowe zakłady energetyczne. Są one powoływane do zaopatrywania mieszkańców w energię elektryczną, gaz i wodę oraz odprowadzanie ścieków i odpadów²⁴. Należałoby rozważyć wprowadzenie podobnych regulacji do polskiego porządku prawnego, albowiem jest to rozwiązanie pozwalające na większą konkurencję na rynku energetycznym (każdy obywatel ma wolność wyboru przedsiębiorstwa energetycznego z terenu całych Niemiec) oraz sprzyja obniżeniu cen dla konsumentów.

5. FINANSOWANIE TRANSPORTU PUBLICZNEGO

Lokalny transport publiczny jest finansowany wspólnie z budżetów rządu federalnego, krajów związkowych i samorządów lokalnych, a także z wpływów z opłat za przejazdy. Subwencje udzielane przez rząd federalny, kraje związkowe i samorządy pozwalają na prowadzenie polityki transportowej mającej na celu masowe korzystanie z komunikacji publicznej. Środki przeznaczane na transport publiczny wynoszą 32 miliardy euro rocznie, z czego jedynie 39% kosztów jest finansowana z wpływu z biletów, a 61% to wspólne subwencje rządu federalnego, krajów związkowych i samorządów

²² Update für die Wirtschaft – Impuls für eine Modernisierungsagenda.

²³ T.I. Schmidt, *Die finanziellen Grundlagen...*, s. 31, M. Burgi, *Kommunalrecht*, § 18, nr brzeg. 11.

²⁴ M. Burgi, *Kommunalrecht*, § 184, nr brzeg. 18; T.I. Schmidt, *Kommunalrecht*, 2. Auflage, Mohr Siebeck, Tübingen 2014, nr brzeg. 830.

dów – z kwoty 32 miliardów rocznie 11,5 miliarda euro to subwencje rządu federalnego²⁵.

Prowadząc politykę transportową, rząd federalny wprowadził tzw. Deutschlandticket, czyli bilet ogólnokrajowy (dosł. bilet na Niemcy), który pozwala na poruszanie się koleją i innymi środkami komunikacji publicznej na terenie całych Niemiec w cenie 49 euro miesięcznie. Rząd federalny i rządy krajów związkowych dokonywały subwencji na ten cel w wysokości 1,5 miliarda euro rocznie w latach 2023, 2024, taka suma jest też planowana w roku 2025, czyli łącznie po 3 mld euro rocznie²⁶. Od stycznia 2025 r. bilet ten kosztuje 58 euro miesięcznie. Istnieje możliwość wypowiedzenia go do 10. dnia każdego miesiąca, co użytkownicy często czynią, wyjeżdżając przykładowo na wypoczynek letni, by w kolejnym miesiącu znowu go zakupić. Jest to niewątpliwie cenna inicjatywa wspierająca korzystanie z komunikacji publicznej.

Ponadto należy podkreślić, że w 2023 r. łącznie 20 mln osób skorzystało z biletu w ciągu co najmniej jednego miesiąca – od maja 2023 r.²⁷ W rezultacie transport publiczny osiągnął wysoki stopień zainteresowania obywateli. Jest to także postulat dla polskiego ustawodawcy, albowiem doświadczenia niemieckie można wykorzystać w odniesieniu do odpowiedniego i trwale zabezpieczonego finansowania lokalnego transportu drogowego i kolejowego oraz rozwoju transportu publicznego²⁸.

6. PODSUMOWANIE

Najważniejsze regulacje dotyczące finansów publicznych zostały zawarte w Ustawie Zasadniczej Republiki Federalnej Niemiec z 1949 roku w rozdziale X zatytułowanym *Finanse*. Postanowienia Ustawy Zasadniczej precyzyjnie określają zakres dochodów Federacji, krajów związkowych i samorządu terytorialnego. Federacja posiada zatem wyłączną kompetencję w kwestii dochodów, odnośnie do zakresu ceł, podatków konsumpcyjnych

²⁵ O. Mietzsch, L. Gramlich, *Auswirkungen des Deutschlandtickets auf eine umlagefinanzierte Finanzierung des ÖPNV*, „NZV – Neue Zeitschrift für Verkehrsrecht” 2023, vol. 36, nr 11, s. 499–505.

²⁶ A. Krämer, O. Mietzsch, *Zukunft Deutschlandticket: Verkehrswende, Finanzierung und wohlfahrtsökonomische Wirkung*, „ZBW – Leibniz-Informationszentrum Wirtschaft, Wirtschaftsdienst” 2024, nr 104(9), s. 636–643.

²⁷ C. Grotemeier, *Flatrate-Tarifgestaltung im ÖPNV: Das 9-Euro-Ticket und seine Folgen*, [w:] *Handbuch der kommunalen Verkehrsplanung: Strategien, Konzepte, Maßnahmen für eine integrierte und nachhaltige Mobilität*, Hrsg. T. Becker, J. Deuster, A. Francke, F. Huber, O. Mietzsch, C. Nobis, K. Saary, O. Schwedes, VDE-Verlag, Berlin 2023, s. 643.

²⁸ M. Helferich, J. Tröger, E. Dütschke, *Deutschlandticket – Impulsgeber für nachhaltige Mobilität?*, „Internationales Verkehrswesen” 2024, nr 76(2), s. 30–36.

i monopoli finansowych, ale także podatków od transportu drogowego towarów, podatków od pojazdów mechanicznych i innych podatków od zmotoryzowanych środków transportu, podatków od obrotu kapitałowego, podatku wekslowego, jednorazowych opłat majątkowych opłat uzupełniających do podatku dochodowego od osób fizycznych i podatku dochodowego od osób prawnych, opłat w ramach Wspólnot Europejskich.

Wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych i z podatku obrotowego oraz podatku od piwa, opłat od kasyn gry przypadają wspólnie Federacji i krajom związkowym.

Natomiast krajom związkowym przypadają wyłącznie wpływy z podatku majątkowego, podatku od spadków.

Godnym uwagi jest fakt, że w ustawodawstwie niemieckim samorząd terytorialny ma prawo do posiadania własnych przedsiębiorstw energetycznych, co nie tylko sprzyja konsumentom, obniżając ceny tych usług, ale także – ponieważ konsument może dowolnie wybrać przedsiębiorstwo energetyczne z terenu całych Niemiec – taka polityka przeciwdziała skutecznie monopolom. Również wprowadzenie jednolitego biletu na komunikację publiczną na terenie Niemiec w cenie 58 euro miesięcznie, finansowaną zarówno z budżetu federalnego i krajów związkowych, jest godną uwagi inicjatywą.

BIBLIOGRAFIA

LITERATURA PRZEDMIOTU

- Burgi M., *Kommunalrecht*, 4. Auflage, C.H. Beck, München 2012, § 18, nr brzeg. 11.
- Grotemeier C., *Flatrate-Tarifgestaltung im ÖPNV: Das 9-Euro-Ticket und seine Folgen*, [w:] *Handbuch der kommunalen Verkehrsplanung: Strategien, Konzepte, Maßnahmen für eine integrierte und nachhaltige Mobilität*, Hrsg. T. Becker, J. Deuster, A. Francke, F. Huber, O. Mietzsch, C. Nobis, K. Saary, O. Schwedes, VDE-Verlag, Berlin 2023.
- Helferich M., Tröger J., Dütschke E., *Deutschlandticket – Impulsgeber für nachhaltige Mobilität?*, „Internationales Verkehrswesen” 2024, nr 76(2).
- Krämer A., Mietzsch O., *Zukunft Deutschlandticket: Verkehrswende, Finanzierung und wohlfahrtsökonomische Wirkung*, „ZBW – Leibniz-Informationszentrum Wirtschaft, Wirtschaftsdienst” 2024, nr 104(9).
- Mietzsch O., Gramlich L., *Auswirkungen des Deutschlandtickets auf eine umlagefinanzierte Finanzierung des ÖPNV*, „NZV – Neue Zeitschrift für Verkehrsrecht” 2023, vol. 36, nr 11.

Resch W., *Berücksichtigung von Lasten im Länderfinanzierungsausgleich der frühen Jahr der Bundesrepublik – Lehre für 2019?*, „Jahrbuch für Öffentliche Finanzen” 2012.

Schmidt T.I., *Die finanziellen Grundlagen der kommunalen Selbstverwaltung in Deutschland*, „Studia Iuridica Lublinensia” 2015, vol. 24, nr 1.

Schmidt T.I., *Kommunalrecht*, 2. Auflage, Mohr Siebeck, Tübingen 2014.

AKTY PRAWNE

Konstytucje państw Unii Europejskiej, red. W. Staśkiewicz, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2011.

Ustawa Zasadnicza Republiki Federalnej Niemiec z dnia 23 maja 1949 r., tłumaczenie: Bogusław Banaszak i Agnieszka Malicka.

VARIA

https://biblioteka.sejm.gov.pl/wp-content/uploads/2016/02/Niemcy_pol_010711.pdf.

<https://intapi.sciendo.com/pdf/10.2478/wd-2024-0164>.

<https://journals.umcs.pl/sil/article/viewFile/649/630>.

PRINCIPLES FOR FINANCING GOVERNMENT PROCEDURES – DIVISION OF COMPETENCES BETWEEN THE LÄNDER AND THE FEDERATION GOVERNMENT IN THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY

ABSTRACT

The article discusses the most important regulations concerning public finances in the Federal Republic of Germany. The provisions contained in the Basic Law of the Federal Republic of Germany of 1949 in Chapter X entitled “Finance” were discussed. The Basic Law precisely defines the scope of revenues of the Federation, the Länder and local government, indicating the competences of the various levels of administration. However, it is worth noting the mechanisms for counteracting economic crises, such as the so-called debt brake or the co-financing of energy policy and initiatives to promote public transport by the federal state and the federal states.

Keywords: Basic Law of the Federal Republic of Germany, principles of financing, debt brake, financial competence of the federal government, federal states, local self-government.